

A nagy fejedelem szülőházában

Marosillyén született Erdély legjelentesebb fejedelme Bethlen Gábor. Ennek megfelelően áhítatos tisztelettel jártuk körbe bástyaszerű épületet. Kazinczy szerint a helyet inkább nemesíti annak neve, aki itt született, mint minden pompája. Erdély határán ez az épület árságra lenne ítélve, ha nem a Dévai Szent Ferenc Alapítvány tulajdonában volna. Két ifjú ember lakozott ideiglenesen a toronyházban, egyikük értelmes tömörséggel ismertette a hely érdekességeit. Az illyei birtok történetének kronológiáját mutató plakát-sorozatról is olvashatjuk. Igazán mutatós, színvonalas kiadvány, jó volna mindenütt ilyen anyaországi segítséget tudni nevezetes helyeinken. Azért is, mert

nevezetes emlékhelyeink készakarva eltűnnek, de gondatlanságból is fogyatkoznak. A marosillyei várból származott az a címeres, feliratos tábla, melyet 1794-ben a nagyenyedi kollégium régiségtárába szállítottak, ahol az 1849-ben megsemmisült. Az emléktáblát Bethlen István állíttatta 1627-ben a bátyja tiszteletére, megjelölve annak születési helyét. A korabeli leírások szerint az emléktábla a vár egyik belső épületében, a Toronyban állt. Úgy hírlik ez a hely azért vált és ajánlott látogathatóvá, mert valaki meglátta és idejében lépett és megszerezte és felújította a romos épületet. Ezt az ember Csaba testvér volt. Földön járó, de az egekben is járatos, akár a székelyek messés, segítséget nyújtó királyfia.

A középkori és a kora újkorai vár

Az illyei birtok története. Kronológiai összefoglalás:

1628 Az illyei „Torony” juttatása
 1627 Bethlen Gábor szülőházának emléktáblája az illyei „Toronyban”
 1628-ig Bethlen István illyei udvarbírójának építtetésére
 1648-ig Bethlen István halála után leányai: Zsófia, Dániel, Bethlen Kata és Gruzsi Sámuelnek Bethlen Anna birtokolták
 1678-1683 között a vár egységes birtokot és székelyek
 1678-1683 között: gróf. Thököly István (1623-1677) gyermekei
 - gr. Bethlen István dédunokái - gr. Thököly Imre (1657-1705), Kata (1655-1711), Mária (1656-1684) és Éva (1675-1712)
 1685 - Thököly Imre elűzött birtokosai II. Apafi Mihály király
 1716 Kázmér János (1672-1742) udvari alkancellár, a kázméri és Borostyáni család nagybirtoka Marosillyét (1748 előtt: Borostyán, a „Torony”).
 18-18 század fordulóján megépült az uradalmi magtár.
 1888 előtt a régi udvarház helyén megépült az Árkádokos Igazak (1868-1877) káptalona kastélya.
 1900 A nagyenyedi elhagyott állatközpont emelvényeihez el a Bethlen Gábor szülőházának felújított Váro-bástyáján.

Thököly Péter
 Gr. Thököly Éva (1678-1715)

Bethlen István
 Gr. Thököly Kata (1675-1712)

II. Apafi Mihály (1674-1711)

A kenyérmezei csata emlékműve